NAUJIENOS — PART 2 — Chicago, Ill. — Šeštadienis, Lapkričio-November 28, 1964

Naujienų Antroji Dalis

NR. 742 CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS XX METAI

Ne kritika ir ne recenzija

Su spalio mėnesio pabaiga pasibaigė "Draugo" dienraštyje ilgą laiką po kelioliką eilučių per dieną trupinamas Kazio Almeno romanas "Upė į rytus, upė į šiaurę".

Romano literatūrinę pusę, — be abejo, aptars kvalifikuoti kritikai — literatai. Man tik rūpi keliomis pastabomis paliesti jo istorinį atspalvį, nes veikalo fabula išplaukė iš tikros vietovės Žemaitijoje, būtent Šateikių dvaro su jo valdovais — ponais ir baudžiauninkais — tarnais. Ji rutuliavosi Prancūzijoje jos istoriniu laikmečiu per didžiąją prancūzų revoliuciją, paminint net jos kai kuriuos iškilusius dalyvius, įėjusius į istoriją.

Vėliau jau šateikiškiams teko tęsti savo likiminę kelionę Amerikos kontinente ir čia, susidūrus su priešais, žūti, išskyrus du jauniausius. Lengviausias būdas nusikratyti herojais romanui užbaigti . . .

Skaitant šį romaną pradžioje buvo manyta, kad tikrasis dvaro paveldėtojas, Prancūzijoje išaugęs Zigmas Darvainis grįš į tėviškę pakeitęs lietuvišką pavardę į prancūzišką, tik jam vienam žinomais sumetimais, arba ir romane atskleistais. Mat, devynioliktame šimtmetyje ir iki Lietuvos nepriklausomybės Šateikiai priklausė prancūzų kilmės grafams de Šuazel Guffje, kurie daugiau laiko praleisdavo Prancūzijoje negu dvare. Jaunesnės kartos gal ir poravosi su lenkėmis, nes kone visi dvarai Lietuvoje buvo persiėmę lenkų kultūra. Tačiau de Choiseul Guffier pavardė neišnyko. Aplinkiniai kaimiečiai vadino "grapas Švaželis". Dvarą, kaip paprastai, administravo samdyti vietos plikbajoriai ūkvedžiai.

Kas liečia Darvainį, tai tokios pavardės Žemaitijoje nebuvo ir nėra. Todėl, skaitant ši pavardė nemaloniai kliudė. Yra D a r g vainis šalia G i r d vainio ir K u r t vainio, ir tik dvi pavardės su dviem priebalsėm žodžio šaknyje T a r vainis ir V i s vainis.

Keletas pastabų ir apie vardus: Apkrikštytoje Žemaitijoje naujagimiai nebebuvo krikštijami tautiniais vardais. Norom - nenorom reikėjo krikštyti krikščionių šventųjų ar bibliniais vardais. To neatlaidžiai reikalavo bažnyčia. Liaudis gi neturėjo nei drąsos, nei argumentų tam pasipriešinti. Kai Lietuvos Nepriklausomybės laikais imta atgaivinti tautinius vardus, krkištijant būtinai reikėjo pridėti dar ir krikščioniškąjį. Todėl Bauža atrodė netikras, būdamas Erdmonu, juo labiau, kad toks vardas tebuvo žinomas tik liuteroniškuose Prūsuose, kaip spėjama, perimtas iš germaniško Erdemann (žemės vyras). Taip pat aprašomuoju laiku Žemaitijoje nebuvo nė Raselių. Zoselė čia būt geriau tikusi, nes tuo laiku lenkų įtaka buvo didelė ir Zofijos vardu buvo daug krikštijama. Populiariausi tada vardai buvo: Ona, Barbora, Petronėlė, Domicelė, Marijona, Agota, Darata ir kiti, paimti iš vyriškų vardų.

Negi rusai turėjo įtakos indėnams, kad indėnė moteris nešiojo rusišką pavadinimą "Prazdnik" — šventė? O gal tik sutapimas. Kalbant apie rusiškus vardus, kaip Zachar, kyla klausimas, kodėl jį reikėjo rašyti angliškai Zakhar. Nors lietuvių kalboje garsų, rašomų raidėmis h, ch, f, nėra, tačiau mūsų kalbininkai tas raides įvedė į lietuviškąjį raidyną palengvinimui ištarti svetimus žodžius. Ir, mums tariant, tie garsai yra autentiški rusų tarimai. Kaip rašome lietuviškai charakteris, chirurgija, archajiškas, taip rašomas yra ir Zachar. Anglams to garso neištariant, reikia verstis kitaip. Jie ir Chruščiovą rašė su Kh, tuo tarpu kai mums lengvai ištarti ir rašyti autentiškai rusams.

Šitą įtarpą apie Chruščiovą užsiminiau dėl to, kad lietuviams literatams nenaudinga sekti anglus, bet iš pirmųjų šaltinių susipažinti su tikroviniu svetimų žodžių skambesiu. Priešingu atveju gali kilti įtarimas, kad ir versija romane yra pasiskolinta iš svetimos kalbos, šiuo atveju — anglų. Lietuvių kalba lengvai ištariami visi svetimi garsai.

Klebnikovas (sargas forto Dobraja Duša) taip pat skamba nerusiškai. Turėtų būti Chlebnikovas, nuo žodžio chleb — duona. Tokių pavardžių Rusijoje, be abejo, yra.

Tai tik kelios, nepretenzingos nuomonės pastabėlės.

Reikia pasakyti, kad jaunas romano autorius ir nevisai tobulai išstudijavęs rusų kalbą — yra plačiai išsilavinęs, su dideliu žinių lobiu apie tautas ir kraštus bei jų dvasią. Turi lakią vaizduotę, taiklų žodį, spalvingą stilių ir neabejotiną talentą gyvai piešti vaizdus rašytiniu menu.

Pasirodžius Kazio Almeno kitam didesniam kūriniui, jis bus pirmoje eilėje stveriamas, kaip šviežio vėjo pravėdinimas lietuvių tremties literatūroje.

O. Algminienė

St. Vanagaitė - Petersonienė, knygos "Nulaužta šaka" autorė.

Z. JUŠKEVIČIENĖ

NULAUŽTA ŠAKA

Išeivijos lietuvių kultūrinis pasaulis jau priėmė naują knygą "Nulaužta šaka", parašytą Stasės Vanagaitės - Petersonienės.

"Nulaužta šaka" knygoje autorė pateikia trijų vaizdelių pynę iš lietuvių buities. Viename tų vaizdelių - apsakymėlių "Žiburinis" autorė, įvykio pasakotojos gabumu, aprašo tremties gyvenimą stovykloje ir meniškai jį suriša su ano meto nepriklausomos Lietuvos gyvenimu ir tuo būdu pateikia dvi scenas iš karto. Skaitytojas, sekdamas autorės pasakojimą, it filme mato Antrojo Pasaulinio karo pabėgėlių stovyklos gyvenimą Vokietijoje ir su įvykių personažais drauge išjaučia alkį, tą nuolatinį stovyklos gyventojo palydovą . . .

Autorė, psichologiniu sugebėjimu atskleidžia ir stovyklos žmogaus dvasinę būseną: lagerio žmogaus dvasią slegia gilus, gilus tėvynės ilgesys, tai antras jo palydovas, nepaleidžiąs stovyklos gyventoją nei valandėlę. Bet, nežiūrint dvasinės kančios, alkio ir kitų medžiaginių nepriteklių, lagerio žmogus savo dvasia yra nepalūžęs, tai matosi iš žmonių altruizmo, nuoširdumo artimui. Autorės lagerio žmogaus altruistinis jausmas yra nesužalotas, — nepaliestas nei karo audros, nei stovyklos skurdo, — jis gyvas ir tviska, it tas gintaro gabalėlis Palangos pajūryje . . .

Tegul apsakymelio citata pristato ir išryškina autorės apčiuoptą ir iškeltą lietuvės moters nuoširdumą, iš tėvynės išsinešta dvasinę vertybę. Štai vyriausia "Žiburinio" veikėja — mokytoja Pečiulienė, atiduodama mokinei savo vienintelę tautinę relikviją — tautinį drabužį, jai sako:

> "Šį savo tautinį apdarą, su kuriuo aš ėjau į abiturientų balių, aš išsaugojau kuprinėje, bunkeriuose, apkasuose, traukinio spūstyje. Jis sekė mane visas mano dienas, kaip buvusių namų šešėlis, kaip mano tėviškės vaiduoklis pelkių Žiburinis".

Autorė, vyriausios veikėjos pagalba perdavusi jaunajai kartai tautines ir dvasines vertybės, tos pat vyriausios veikėjos Pečiulienės lūpomis, išsako ir savo tautinę filosofiją: "Ach, bet jei mes neturėtume ir jokio daikto iš namų argi nebūtų vis tiek? Mes patys esame lyg žemaičių laikų Žiburinis. Ar būtų protinga bėgti nuo savęs?"

Šia filosofija išsakoma draugе ir gili nulaužtos šakos — išeivijos tragika, taip gyvai apčiuopiama ir išjaučiama visuose trijuose knygos apsakymėliuose.

Knygos autorė, St. Petersonienė, žemaitės moters švelnumu ir rašytojos gabumu padovanoja jaunajai kartai ir dar vieną dovaną, tai kilnios, taurios jaunystės meilės idealą. Autorė pateikia jaunimui šią dovaną ant savo jaunystės prisiminimų padėklo. Pristato meilės taurę, tyrą, kaip velykinę leliją. Autorės žmonės ne tik kilnia meile alsuoja, bet jie turi ir kitų aukštų polėkių ir siekių: jie per nepriteklius, per skurdą

aro sparnais, veržiasi į šviesą, į mokslo aukštumas! O savo gyvenimo perspektyvoje, savo svajonių vizijoje jie mato ir savo meilės gūštą — būtelį knygomis nukrautą, gėlėmis išpuoštą.

Žemaitijos kaimo žmonių religinės tradicijos ir velykinės nuotaikos

Rašytoja pristato žemaitijos kaimo žmones: įžvelgius, jautrius gamtos apraiškoms, gailestingus, valingus, — svejkos dvasios žmones. Tvirtai besilaikančius religinių papročių, neišskiriant nei vaikų. Ir štai: Didysis Velykų šeštadienis, kunigui vos pašventinus ugnį ir vandenį, vaikai švęsto vandens pasisėmę ir po degančią žariją pasiėmę, galvotrūkčiais, uždusę bėga namo, kad tik parneštų degančią žariją, kuri religiniu įsitikinimu, it pati Dievo ranka saugos jų sodybas nuo nelaimės, nuo ugnies ištisus metus. Skaitydamas, rodos, taip ir matai: klegančius ir pakniopstom bėgančius vaikų būrius iš bažnytkaimio namo visais keliais ir šventadienio takais. Rodos, taip ir matai ir jauti pavasarį alsuojančius Lietuvos laukus: artoją prie žagrės, vyturėlį padangėje ir žibutę pašlaitėje. . .

Rungtynės

Autorė įveda pumpurinų jaunystę ir į šią sceną, — šešiolikmetį Algį — jaunuolį, baigusį šešias gimnazijos klases, Vokietijos stovykloje. Tremties likimas Algį plėšia nuo tėvų, veja toliau nuo gimtinės, — jis vyksta į Ameriką. Bet meilė tėvams ir tėvynei gręžia jo mintį atgalios . . . Pagaliau jam gaila palikti ir pats Europos žemynas, nes jis žino ir jaučia, kad jis yra šio žemyno atžala, — kad jis priklauso Europai, o ji jam . . . Pagaliau, kai Algis, nugalėjęs dvasinę kovą, nuotolius ir atsiradęs Amerikoje, pasakoja dialogo forma savo sunkius pirmuosius žingsnius naujame krašte — Amerikoje, tetos šeimoje, darbovietėje ir reiškia nenugalimą norą, troškimą siekti mokslo aukščiau, tai gailesčio banga taip ir užlieja skaitytojo širdį. O kai Algis savo ryžto dėka vis dėlto susikuria sąlygas ir siekia savo tikslo — mokslo, tai skaitytojas džiaugiasi su juo drauge, — išgyvena Algio džiaugsmą. Žodžiu, rašytojos personažai gyvi, įtikiną, realūs.

Knygoje "Nulaužta šaka" apstu ir poetinių puošmenų, kaip: "Į jūrą ateina vakaras apsisiautęs tamsiai žaliu apsiaustu". Ant langų audžiasi plonyčiai keturnyčiai". "Jūroje vakaras kloja sau guolį žalsvai pilkomis antklodėmis" ir t. t.

Knygos autorė Stasė Petersonienė iš profesijos yra mokytoja. Ji jau savo jaunystėje yra išbandžiusi literatūrinius kūrybinius gabumus, yra gavusi kelių žurnalų premijas, skelbusių literatūrinius konkursus. "Ateities spindulių" žurnalo buvo atžymėta už feljetoną. "Jaunoji Lietuva" ir "Vaidilutė" — už noveles.

Knygos "Nulaužta šaka" kalbos stilius yra lengvas skaityti, sakiniai trumpi, sklandūs, knyga yra lengvai skaitoma ir čia augančiam jaunimui.

Knygos tiražas keli šimtai egzempl. Leidėjas — Amerikos Lietuvio Vaiko Ugdymo Draugija — Inc. ALVUDAS.

DONATAS ŠATAS

Moksliniai leidiniai ir tyrinėjimai Lietuvoje

Šis rašinys yra skirtas okupuotoje Lietuvoje leidžiamiems moksliniams leidiniams ir moksliniams bei inžinieriniams tyrinėjimams apžvelgti. Tai iš dailes būtų santrauka ALIAS Chicagos Skyriaus susirinkime daryto pranešimo. Dauguma čia perduodamų žinių jau buvo minėtos "Metmenyse" (Nr. 3) ir trumpesnjais straipsneliais įvairiuose "Technikos Žodžio" numeriuose. Ši apžvalga liečia tik tikslųjų mokslų ir inžinerijos sritį.

Mokslinės institucijos

Pati stambiausia mokslinė institucija savo atliekamais darbais yra Lietuvos TSR Mokslų Akademija. Reikia atminti, kad Sov. Sąjungoje Mokslų Akademija turi skirtingą užduotį, nei vakarų pasaulyje. JAV centrinė ir įvairios regioninės mokslų akademijos (taip pat ir dabar steigiamoji inžinerijos akademija) yra daugiau prestižo organizacijos, kurios narius parenka iš pasižymėjusių savo srityje asmenų tarpo. Ji turi svarbų patariamąjį balsą JAV mokslinėse sferose, tačiau tėra menkos reikšmės kaip mokslinių tyrinėjimų centras. Sov. Sąjungos Mokslų Akademijos pilnateisių narių ir narių kandidatų sąstatas taip pat yra kruopščiai atrenkamas iš žymesnių mokslininkų tarpo, tačiau ši institucija taip pat yra didžiulis mokslinio tyrinėjimo kompleksas, pasidalinęs įvairiais institutais, kurių laboratorijos (virš šimto vienetų) atlieka tyrimus įvairiose grynai mokslinėse ir pritaikomose srityse. Greta centrinės mokslų akademijos, taip pat veikia panašios institucijos atskirose respublikose. Šios mokslų akademijos ir jų institutai atlieka mokslinius tyrinėjimus talkininkaudami visasąjunginei akademijai, gaudami specifinius uždavinius ir taip pat sprendžia grynai vietinės reikšmės problemas. Lietuvos TSR Mokslų Akademija (MA) išlaiko ir valdo vienuolika institutų ir sudaro patį stambiausią mokslinio tyrimo vienetą Lietuvoje.

Greta MA aukštųjų mokyklų dėstytojai atlieka tyrinėjimus mokyklų laboratorijose, greta savo tiesioginio darbo. Šis vienetas, nors ir mažesnis, tačiau taip pat padaro rimtą įnašą į Lietuvos mokslinę pažangą. Vilniaus Valstybinis Universitetas (VVU) ir Kauno Politechnikos Institutas (KPI) yra dvi savo moksliniais darbais svarbiausios mokyklos. Šiek tiek darbų tikslųjų mokslų ir inžinerijos srityje yra taip pat atliekama Lietuvos Žemės Ūkio Akademijoje, Pedagogikos Institute ir kitose mokyklose.

Be šių stambesnių vienetų mažesnes laboratorijas dar išlaiko kai kurios ministerijos, Liaudies Ūkio Taryba ir didesnės įmonės bei jų grupės.

Moksliniai leidiniai

Pats stambiausias leidinys kaip ir reikėtų tikėtis, yra "Lietuvos TSR Mokslų Akademijos Darbai". Jis yra leidžiamas trimis serijomis: serija A (humanitariniai, politiniai mokslai), B (geofizika, chemija, geologija-geografija ir technika) ir C (biologija, botanika ir zoologija). Serijos B spausdinama 600 egzempliorių ir išleidžiama 4 knygos (200-250 puslapių) į metus. Anksčiau serija B taip pat talpino fizikos ir matematikos sričių darbus, bet vėliau tyrinėjimai šiose srityse buvo pradėti skelbti kituose leidiniuose. "MA Darbai" oficialiai naudoja lietuvių ir rusų kalbas, tačiau paskutiniu metu veik visi serijoje B pasirodantys straipsniai yra rusų kalba ir pridedamos tik lietuviškos santraukos. Serijoje C lietuvių kalba plačiau naudojama. Rusų kalbos vis įvirtesnis įsigalėjimas pastebimas visuose leidiniuose, nors apie 90% autorių yra lietuviai. Susidaro įspūdis, jog paskutiniu metu vykdomas didesnis spaudimas plačiau naudoti rusų kalbą mokslinėje srityje, kartu paskirų autorių noras pasiekti kuo plačiausią auditoriją priverčia juos rašyti rusiškai.

Aukštosios mokyklos kurį laiką spausdino savo atskirus leidinius. VVU leido "Vilniaus Valst. U-to Mokslo Darbus", kurių atskiri tomai būdavo skirti paskiroms sritims: fizikai-matematikai, chemijai ir kt. KPI leido "Kauno Politechnikos Instituto Darbus". Iš pradžių šiame leidinyje buvo talpinami įvairių inžinerijos sričių raportai viename tome, vėliau skirtingų sričių darbai buvo pradėti leisti atskirais sąsiuviniais (elektrotechnikos, mechanikos, statybos, cheminės technologijos). Lietuvos Žemės Ūkio Akademija, Lietuvos Gyvulininkystės Mokslinio Tyrimo Institutas, Kauno Medicinos Institutas taip pat leido savo atskirus leidinius. Šie darbai savo vartojama kalba buvo žymiai lietuviškesni, nei MA leidiniai ir lietuvių kalba straipsnių visada būdavo daugiau. Kauno Medicinos Institutas greta rusiškų taip pat talpino ir angliškas straipsnių santraukas, deja nepergeriausia anglų kalba parašytas.

1961 m. Lietuvoje leidžiamų aukštųjų mokyklų technikinėje literatūroje įvyko žymus pasikeitimas. Aukštųjų mokyklų darbai buvo konsoliduoti į vieną leidinį "Lietuvos TSR Aukštųjų Mokyklų Mokslo Darbus", kurie spausdinami atskirais tomais chemijos ir cheminės technologijos, elektrotechnikos ir mechanikos, statybos ir architektūros, geografijos ir geologijos, biologijos ir kt. sritims. Su šia reforma kartu sustiprėjo ir rusų kalbos naudojimas ypač technikinėse srityse.

Greta su šia konsolidacija įvyko ir visų darbų suvedimas į vieną leidinį fizikos ir matematikos mokslų srityse. Pasirodė du nauji leidiniai "Lietuvos Matematikos Rinkinys" ir "Lietuvos Fizikos Rinkinys". Šiuos leidinius daugiausia užpildo MA ir VVU personalas. Visi straipsniai yra rusų kalba, tik pavadinimas ir lietuviškos straipsnių santraukos primena, jog šie leidiniai reprezentuoja lietuvių mokslinius pasiekimus. Šiuose leidiniuose taip pat talpinamos straipsnių santraukos viena iš vakarų Europos kalbų: anglų, vokiečių ir kartais prancūzų.

Greta minėtų leidinių yra leidžiami įvairūs mokslinės-technikinės informacijos biuleteniai, kurie tačiau sudaro mažą procentą visos originaliosios technikinės literatūros.

Be šių leidinių, kurių pagrindinis tikslas yra mokslinių ir inžinerinių tyrinėjimų rezultatų paskelbimas, leidžiamas žurnalas "Mokslas ir Technika", skirtas komunikacijai tarp įvairių technikinių sričių praktikantų, pažangos įvairiose srityse apžvalgai ir Lietuvos pramonę liečiančių klausimų nagrinėjimui. Jame taip pat talpinama šiek tiek ir originalių mokslinių darbų.

Svarbesnės mokslinio tyrinėjimo sritys

Kalbant apie mokslinius tyrinėjimus atliekamus Lietuvoje ir juos skirstant pagal svarbumą, visada iškyla klausimas ar šiuos darbus reikėtų klasifikuoti pagal iššauktą susidomėjimą Sov. Sąjungoje ir kitur, ar pagal pasirodžiusių darbų gausumą, ar pagal jų svarbą Lietuvos ūkiui. Bendros formulės šiems darbams įvertinti nėra ir jie čia aptarti pagal subjektyvią autoriaus nuomonę.

Dalis Lietuvoje nagrinėjamų mokslinių klausimų yra paskirti iš aukščiau ir kontroliuojami

Artistė Vanda Hoff Unger liudija teismui apie bandymus ją nunuodyti. Jos tarnaitė pastebėjo broleną William Cootes, iš bonkutės pilantį kažkokį skystį į jos kavą. Kava buvo ištirta ir joje rasta nuodų. Artistė tuojau buvo nugabenta į loginingę, o Cootes iki šios dienos kažkur prapuolė. Ji negali suprasti, kuriais išskaičiavimais jos brolio vaikas būtų norėjęs ją nunuodyti. Gydytojai nustatė, kad užnuodytą kavą ji jau ne pirmą kartą gėrė

sovietų centrinių mokslinių įstaigų. Dauguma šio pobūdžio uždavinių yra sprendžiami MA institutuose. Dalis yra daugiau vietinės reikšmės ir skiriami Lietuvos pramonės reikalavimams. Dar kiti klausimai nagrinėjami grynai asmeniška paskirų asmenų iniciatyva (daugiausia aukštosiose mokyklose). Žinoma, daugelis uždavinių buvo paskirti nagrinėti Lietuvos mokslininkams todėl, jog tose srityse pasitaikė iškilesnių specialistų.

Gal daugiausia dėmesio susilaukė VVL ir iš dalies MA atliekami matematikos darbai: tikimybės, lošimų ir skaičių teorijos, statistikos ir kt. srityse. 1960 m. rudenį visasąjunginis pasitarimas tikimybių teorijos ir matematinės statistikos klausimais įvyko Vilniuje, kas reikštų bendrą Sov. Sąjungos pripažinimą Lietuvos matematikams. Kai kurių matematikų (J. Kubiliaus) darbai buvo skelbti konferencijose užsienyje. J. Kubiliaus monografija "Tikimybiniai Metodai Skaičių Teorijoje" verčiama į anglų kalbą JAV.

Fizikos darbai atliekami įvairiose institucijose. VVU, vadovaujant P. Bradžiūnui, yra atlikta daug tyrinėjimų puslaidininkių srityje kancentruojantis į plonų sluoksnių savybes. Šie darbai yra suradę praktiškų pritaikymų elektronikos srityje ir plečiami toliau. MA A. Jucio vadovybėje atlieka tyrinėjimus spektroskopijos srityje ir yra paskelbusi nemažą skaičių daugiausia teoretinės reikšmės darbų. KPI yra daugiau aktyvus ultragarso pritaikymo srityje. Moksliniai darbai šioje srityje auga ir surandama praktiškų ultragarso pritaikymų šilumos perdavimo pagerinimui, metalų sulydinimui ir naujų ultragarso generatorių konstruavimui.

MA yra atliekami plataus masto tyrinėjimai galvaninių dangų klausimu, koncentruojantis į blizgančias chromo ir nikelio dangas ir ypač jų praktišką pritaikymą. Šiai sričiai vadovauja MA prezidentas J. Matulis. Lietuvoje buvo sušaukti keli visasąjunginio pobūdžio pasitarimai, kurių darbai išleisti atskiromis knygomis.

MA šiek tiek dirbama šilumos perdavimo srityje, kuriai vadovauja A. Žukauskas. Darbai yra daugiausia eksperimentinio pobūdžio, skirti šilumos perdavimo aparatūros konstrukcijai pagerinti.

Gana plačiai buvo nagrinėti statybinių medžiagų technologijos klausimai, ypač silikatinio betono gamyba ir pritaikymas. Šie darbai daugiausia atliekami MA ir KPI; jie nesusilaukė platesnio pripažinimo, tačiau buvo vertingi vietinei statybos medžiagų pramonei.

Mokslinių tyrinėjimų ryšys su Lietuvos pramone

Moksliniai tyrinėjimai atitraukia dalį paties gabiausio technikinio personalo ir taip pat finansinius išteklius iš tiesioginės gamybos. Tyrinėjimai tiesioginiai nesurišti su krašto pramone yra didelis liuksusas, kurį gali sau leisti tik labai turtingi kraštai. Grynai teoretiniai tyrinėjimai yra dalinai pateisinami akademinėse sferose, nes šie asmenys atlieka dvigubą funkciją: savo srities specialistų auklėjimą ir mokslinius tyrinėjimus, kurie yra reikalingi mokyklos prestižo pakėlimui. Kiti moksliniai tyrinėjimai turėtų paprastai išplaukti iš krašto pramonės reikalavimų, jei jų išlaidos yra padengiamos iš krašto resursų. Todėl visada tikimasi surasti ryšį tarp atliekamo mokslinio tyrinėjimo ir krašto pramonės interesų.

Bandančiam remtis tokia galvosena ryšys tarp mokslinių tyrinėjimų ir Lietuvos pramonės atrodytų sunkiai suvokiamas. Susidaro įspūdis, jog svarbiausi faktoriai nulėmę Lietuvoje atliekamų mokslinių tyrinėjimų kryptį buvo iškilesnių specialistų gabumai, jų iniciatyva ir pozicija dabartinėje Lietuvos hierarchijoje, bei šių tyrinėjimų krypties suderinimas su bendru Sov. Sąjungos moksliniu darbu. Tik paskutinėje vietoje atsižvelgta į krašto reikalavimus. Tokia padėtis meta atsakomybės šešėlį ant asmenų tvarkančių šią sritį. Reikia atminti, jog pokario Sov. Sąjunga buvo visiškai disorganizuotoje padėtyje ir aktyvi iniciatyva reiškė pasisekimą, nes nežiūrint menko pragyvenimo lygio, moksliniai tyrinėjimai ir pramonė buvo ugdoma visais atliekamais ištekliais.

Lietuva savo pagrinde yra žemės ūkio šalis. Pats žemės ūkio našumo pakėlimas yra visos komunistinės sistemos auka ir todėl Lietuvos technikinis talentas tame klausime neturi pasirinkimo galimybės. Normalus žingsnis būtų vystyti farmacinę pramonę, pasiremiančią Lietuvos ūkio žaliavomis. Ši kryptis buvo bandyta, bet neišvystyta, nors sąlygos turėjo būti palankios, nes Sov. Sąjunga yra atsilikusi vaistų pramonėje ir ypač fermentinėje technologijoje. Atrodo, jog kompetentingo personalo trūkumas sulaikė šios srities mokslinių tyrinėjimų ir pramonės išplėtimą. Šiokį tokį pasisekimą turėjo maisto pramonės aparatūros pramonė. Darbai atlikti šilumos perdavimo ir destiliacijos srityse iš dalies tarnauja šios pramonės augimo tikslams.

Statybinių medžiagų technologijos tyrinėjimai yra vienintelė stambesnė išimtis, kuri buvo nukreipta grynai į krašto žaliavas ir yra pasiekusi bent dalinio pasisekimo.

Lietuvoje turima palyginus stipri tekstilės pramonė, kuri yra plečiama toliau, daugiausia linų ir dirbtinio pluošto audinių gamyboje. Moksliniai tyrinėjimai šioje srityje yra reti ir menkos vertės.

Pati naujausia ir turinti didelę ateitį yra metalo apdirbimo staklių ir elektrotechnikos pramonė, kuri šiuo metu ugdoma Lietuvoje. Mokslinis darbas šiose srityse yra taip pat nepakankamai išvystytas.

Bendrai paėmus, ryšys tarp mokslinių tyrinėjimų ir pramonės yra sunkiai suprantamas asmeniui, žiūrinčiam pragmatiškomis vakarų ekonomijos akimis. Jis dar sunkiau suprantamas, jei prileisime, kad Sov. Sąjungoje mokslinio darbo tvarkymas yra centralizuotas. Lietuvos atveju atrodo, kad mokslinio darbo kryptį nulėmė pirmoje vietoje vietinio mokslinio talento specializacija ir jo įsitvirtinimas vietinėje valdžioje.

Floridoje, Weeki Wachee Springs vandenyse jauna Diane Fry nardo kartu su žuvimis. Ten sukamas filmas apie gyvenimą jūroje. Paveiksle matomai jaunai plaukikei tenka vaidinti.

Kiek Lietuvoje atliekami darbai žinomi JAV

Šiuo metu JAV yra didelis susidomėjimas Sov. Sąjungos moksliniais darbais ir jos technikine pažanga. Tarp abiejų kraštų mokslinių institucijų yra užmegsti santykiai ir laisvai pasikeičiama moksliniais leidiniais. Vakarus daugiausia pasiekia MA leidiniai, kuriuos gauna Library of Congress, keletas kitų bibliotekų, bibliografiniai leidiniai kaip "Chemical Abstracts" ir kai kurie žurnalai, kaip "International Chemical Engineering, Chemical Abstracts" biblioteka turi gal būt pilniausią Lietuvoje leidžiamų tiksliųjų mokslų leidinių kolekciją. Retkarčiais Lietuvos mokslininkai pasirodo su savo darbais mokslinėse konferencijose vakarų pasaulyje. Pasigendama platesnės šių darbų interpretacijos ir daugiau vertimų į anglų kalbą. Čia būtų viena iš sričių, kur ALIAS galėtų išplėsti savo veiklą, tuo pačiu suėidama į artimesnius santykius su JAV mokslinėmis ir inžinierinėmis organizacijomis, kas padėtų pakelti ALIAS prestižą ir pagyvintų bei suaktualintų jos veiklą.

(Iš "Technikos Žodis")

COSMOS PARCELS EXPRESS

CORP.

(LICENSED BY VNESPOSYLTORG USSR)

Labai patikima ir vadovaujanti firma Jungtinėse Valstybėse, turinti daug patyrimo siunčiant dovanų siuntinius į visas USSR dalis. Tūkstančiai klijentų patenkinti. Visi siuntiniai apdrausti. Gavėjas nieko nemoka. Skyriai svarbesniuose miestuose. Visi mūsų skyriai turi sandėliuose pasirinktinai aukštos kokybės prekių dovanoms žemomis kainomis.

Dėl nemokamų informacijų ir kainoraščių susižinokite su bet kuriuo mūsų skyrium.

- NEW YORK 3, N. Y. — 39 - 2nd Avenue ..... AL 4-5456
- BROOKLYN 11, N. Y. — 370 Union Avenue ..... EV 4-4952
- BROOKLYN 7, N. Y. — 600 Sutter Avenue ..... DI 5-6808
- ATHOL, Mass. — 61 Mt. Pleasant Street ..... CH 9-6245
- BOSTON 18, Mass. — 271 Shawmut Avenue ..... LI 2-1767
- SOUTH BOSTON 27, Mass. — 327 West Broadway Tel. 268-0068
- BUFALLO 6, N. Y. — 332 Fillmore Avenue ..... TL 6-2674
- CHICAGO 22, Ill. — 2222 W. Chicago Avenue ..... BR 8-6966
- CHICAGO 8, Ill. — 3212 So. Halsted Street ..... WA 5-2737
- CLEVELAND 13, Ohio — 904 Literary Road ..... TO 1-1068
- Detroit, Mich. — 7300 Michigan Avenue ..... VI 1-5355
- GRAND RAPIDS, Mich. — 636-38 Bridge St., N. W. ..... GL 8-2256
- HAMTRAMCK, Mich. — 11333 Jos. Campau ..... GL 7-1575
- HARTFORD 14, Conn. — 200 Franklin Ave. Tel. 233-8030, 246-0215
- IRVINGTON 11, N. J. — 762 Springfield Ave. ..... ES 2-4685
- YOUNGSTOWN 3, Ohio — 21 Fifth Avenue ..... RI 3-0440
- LOS ANGELES 22, Calif. — 960 So. Atlantic Blvd. ..... AN 1-2994
- LAKEWOOD, N. J. — 126 - 4th Street ..... FO 3-8569
- NEWARK 3, N. J. 428 Springfield Avenue ..... BI 3-1797
- NEW HAVEN, Conn. — 509 Congress Avenue ..... LO 2-1446
- PATERSON 1, N. J. — 99 Main Street ..... MU 4-4619
- PASSAIC, N. J. — 176 Market Street ..... GR 2-6387
- PHILADELPHIA 23, Pa. — 525 W. Girard Ave. ..... PO 5-5892
- PITTSBURGH 3, Pa. — 1307 E. Carson Street ..... HU 1-2750
- SAN FRANCISCO, Calif. — 2076 Sutter Street ..... FI 6-1571
- WATERBURY, Conn. — 6 John Street ..... PL 6-6766
- WORCESTER, Mass. — 174 Millbury Street ..... SW 8-2868
- YONKERS, N. Y. — 555 Nepperhan Ave. ..... GR 6-2781

ZANAVYKŲ KLUBAS

VASARIO 16 GIMNAZIJA

Atsakymas tik po trijų mėnesių! . .

(PLB Vokietijos Krašto Valdyba 'Naujienose" 1964 m. spalio mėn. 19 d. "atsakė" į Zanavykų Klubo kritiką, "Naujienose" liepos mėn. 18 d.)

(Tęsinys)

3. **Mokslo lygis ir mokinių elgesys.** (3 ir 4 pkt.).

Mokslo lygis, kaip išsamiai rašė Z. K., yra žemas, o taip pat ir elgesys. Z. K. pakartotinai siūlė ištirti tų žemų elgesio pažymių įrašymo priežastis. Iš Valdybos rašto šiandien jau šiek tiek aiškėja, bet dar **nevisiškai.** Dabar Valdyba rašo: "gauti elgesio 4 užtenka . . . **būti nuolat nepaklusniu, užgaulioti mokytojus ir t. t.". "Ir tas pažymys anaiptol dar neatstoja mokinio nemoralumo"**, rašo toliau valdyba. Jeigu nuolatinis **užgauliojimas mokytojų** nelaikomas mokinio nemoralumu, tai tas tik parodo apie moralės supratimą gimnazijoje!. . . Geri pedagogai žino, kad tas negali vykti be priežasčių. Negi ateis mokinys ir pradės be niekur nieko užgaulioti mokytoją?! Ir tas priežastis norime žinoti — ištirti. Gal Gimnazijos vadovybė, gal bendrabučio vedėja, gal kuris iš mokytojų — sudaro tam užgauliojimui pagrindus? O tokių mokinių (su 4), kuriuos jau tenka laikyti pašalinimo iš gimnazijos kandidatais — buvo 20%!. . . Elgesio skaičių su (3) Valdyba nepaduoda. O žemiau (1), lietuviškųjų (5) visoje gimnazijoje buvo 97%. Tas parodo nemoralią auklėjimo padėtį.

Gimnazija nėra "drausmės batalionas", kad tokią discipliną palaikytų, bent išoriniai, gimnazijoje tvarką. Ji yra mokymo ir auklėjimo įstaiga ir joje turėtų vyrauti pedagoginiai metodai. Ji yra Lietuvos Nepriklausomybės simbolis Vokietijoje, kurioje turėtų vyrauti mokslo, teisingumo, moralės laisvės ir žmoniškumo dvasia. Mokiniai, nuolat užgaulioją mokytojus, neatatinka Vasario 16 gimnazijos sąlygas. Už tai yra atsakinga Vadovybė ir mokytojai . . .

Paskutiniu metu (1963, geg. 17 d.) bandymui pakeista Baden-Würtenbergo krašte elgesio (1) "sehr gut" taikymo sąlygos, pabrėžiant, kad: "die Note "sehr gut" sollte als besonderes Lob Schulern vorbehalten werden, die sich darüber hinaus besonders für die Schulgemeinschaft einsetzen oder auf ihre Klassenkameraden im positiven Sinne Einfluss nehmen". (Pažymys "labai gerai" turėtų būti taikomas kaipo ypatingas mokiniams, kurie, be to, įsijungia į mokyklos bendruomenės darbą, arba pozityviai veikia savo klasės draugus). Tačiau šitos sąlygos Gimnazijos vadovybės buvo klaidingai suprastos ir visai netinkamai taikomos. Todėl visai netaip kaip rašo Valdyba, kad elgesio pažymys (1) rašomas tada, kai norima kurį nors mokinį už ką **nors** ypatingai atžymėti. Taigi, ne už ką nors, bet už visai aiškias sąlygas. Ir šio pažymio taikymą reiktų ypatingai stropiai ištirti. (Kituose Vokietijos kraštuose normalus elgesio pažymys yra (1) be tų ypatingų sąlygų.

Kai patys Gimnazijos mokytojai (Gailius) perkelia savo vaikus į vokiečių gimnaziją, arba Valdybos narys Valiūnas leidžia savo vaiką į vokiečių gimnaziją, tai jie patys parodo nepasitikėjimą gimnazija.

Palyginimas su latviais

Iš šio palyginimo matome latvių sugebėjimus ir mūsų klaidas (nesugebėjimus). Latviai neatsisakė vokiečių globos; jų gimnazija "veikia turtingiausiame ir dosniausiame Federalinės Vokietijos krašte", Münsterio mieste, kuris yra Rygos miesto globėjas", rašo pati Valdyba. Reiškia, Valdyba pripažįsta, kad latviai sugebėjo pasirinkti ir ūkiškai ir politiškai tinkamiausias sąlygas, — o mes — atsisakėme globos ir, kaip įrodėme punkte (2) pasirinkome, visais atžvilgiais blogiausią vietą.

Turime tačiau pastebėti, kad dosnumas labai dažnai priklauso ne nuo turtingumo, bet nuo sugebėjimo išprašyti (ar išreikalauti) reikiamos paramos. Jei latviai, kaip sako Valdyba, gauna paramą ne tik iš Federalinės Vyriausybės, bet ir iš jiems palankios krašto vyriausybės, miesto savivaldybės ir evangelikų organizacijų, tai mums, vadovaujant katalikų kunigams, reiktų išsirūpinti, panašiai kaip latviai, bent iš katalikiškos krašto vyriausybės (Würtenberg - Baden Ministeris Pirmininkas Kiesinger yra katalikas) ir iš katalikiškų organizacijų. Bet, deja, ir to nėra.

Elegantiškai apsirėdžiusi jauna italė. Tai pati naujausioji ir pati pigiausioji italių mada, labai paplitusi visame krašte.

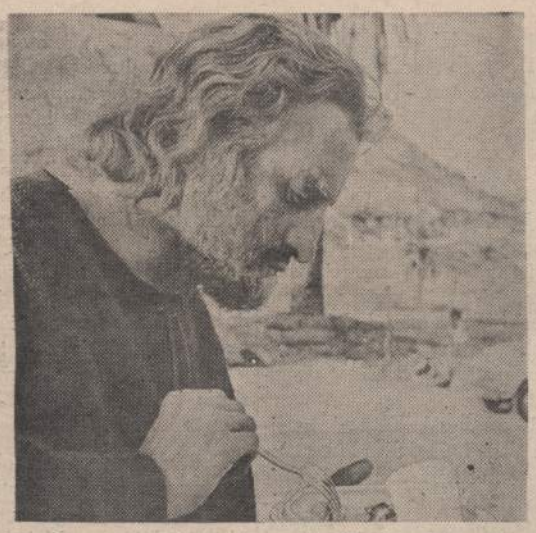

Artistas George C. Scott Romoje naujoje filmoje vaidina Abraomą. Paveiksle matome Biblijos pranašą, užkandžiaujantį. Artistai neturi progos pietums nusiimti grimo.

Apie nepalankią Mannheimo miesto savivaldybę nėra jau nė ko kalbėti!

Taigi, latviai, kaip rašo pati Valdyba, turi vokiečių apmokamus devynis mokytojus nuo 800 iki 1500 vokiečių markių į mėnesį (tai yra vokiečių algos pradedančių dirbti mokytojų akademikų ir vyresniųjų mokytojų), statomi rūmai kaštuos 5 milijonus markių (Valdyba giriasi sava nuosavybe apsunkinta skolomis) ir kur latviai įsikūrę sudarys stiprų savo latvių centrą (bendrabučiai, biblioteka). Spaudos žiniomis (Elta) jų gimnazija pripažinta valdine! Viso to mes, kaip matėme, neturime.

"Didysis pavojus"

Krašto Valdyba sušuko "didysis pavojus"! Kam?! Supraskime — Vasario 16 Gimnazijai! Dėl ko? Ugi dėl to, kad Z. K., pasirėmęs Gimnazijos paskelbtais duomenimis, parašė kritiką ir pasiūlė susitvarkyti, — ištirti tų blogybių priežastis, paskirti nuolatinį cenzuotą direktorių, pasirūpinti cenzuotų mokytojų, o negavus lietuvių, laikinai pasitalkinti mokytojų iš vokiečių gimnazijų, sudaryti švietimo komisiją, tėvų komitetą (skaitykite, gerbiamieji skaitytojai, Z. K. straipsnį 1964 m. liepos 18 d.). Tai čia Valdyba įžiūri "didįjį pavojų" ir sako, kad "pradedama skelbti nebūtas ir perdėtas klaidas", nedrįstant net pasirašyti savo pavardės". — O tai labai paprastai! Z. K. neturi rinktos valdybos nei pirmininko, todėl jis pasirašė Z. Klubas. Krašto Valdyba gi turi rinktą pirmininką, kuris atstovauja visai Valdybai, tačiau jis ir turėdamas pasirašyti Valdybos skelbiamą raštą, nepasirašė, o pasirašė tik "PLB Vokietijos krašto Valdyba". Patys nepadarę, ką privalėjo padaryti, kaltina kitus už tai, ko jie neprivalėjo daryti!

Toliau, Valdyba, skelbdama tą "didįjį pavojų" sako, kad "šaukiama visuomenė į kovą prieš asmenis, **nešančius pačią sunkiausią Vasario 16 Gimnazijos išlaikymo naštą".** Tai ar kun. B. Liubinas neša sunkiausią Gimnazijos išlaikymo naštą?! Pripažinkite bent kiek nuopelnų ir tiems, kurie per eilę metų aukojo Gimnazijai, pripažinkite bent kiek nuopelnų ir būrelių organizatoriams ir pinigų rinkėjams — Kun. B. Sugintui, p. A. J. Gulbinskui ir kitiems, dirbantiems tą darbą, ne tik vien Liubinui!

"Elgesys vadinamas moralės (dorovės) vardu", smerkia Valdyba Didžiojo Pavojaus Skyriuje, nes, girdi, "maišomos sąvokos" elgesio ir moralės!... O kai mokiniai nuolat "užgaulioja mokytojus" ir tokių — pagal Valdybą — yra 20% —tai ar jie yra aukštos moralės?!

Ir tą "didžiojo pavojaus" skyrių baigiant Valdyba sako: "Nepaisant kaip didelėmis raidėmis būtų šaukiama tokių raštų antraštėse "gelbėkime Vasario 16 gimnaziją", tikrumoje jie tik prisideda prie **tos gimnazijos sunykimo"**... "Didysis pavojus glūdi tame, kad tokiu būdu **sąmoningai** ar ne **įsijungiama į lietuvių priešų akciją, kuriems** Vasario 16 gimnazija nedvejotinai yra nepakeliui ir kurie labai džiaugtųsi, kad ji būtų sugriauta savųjų rankomis".

Taigi, Zanavykų Klubas **sąmoningai, ar ne,** įsijungia į priešų akciją, kad sunaikintų gimnaziją!!... Nors visi Zanavykų Klubo nariai, baigę tik po vieną fakultetą (arba kurią kitą aukštąją mokyklą), visai nemano lygintis su kun. Liubino Gregorianumo dviejų fakultetų baigimu (tik vienas Zanavykų Klubo narys yra baigęs du tikruosius fakultetus), tai išeitų, jie negali (ir nedaro) nieko, nesąmoningai, neapgalvoję. Todėl — Zanavykų Klubas — pagal Valdybą sąmoningai dirba priešų naudai! Ir tą sako Valdyba, dviejų kunigų — kun. dr. J. Avižos ir kun. Broniaus Liubino — vadovaujama, pasitalkinę kitus minėtus narius, neturėdama tam nei šešėlio pagrindo taip sakyti.

Šie kunigai nenori suprasti, kad jie nėra čia bažnyčioje, neklaidingi, laiką pamaldas, bet dirbą visuomeninį darbą ir už klaidas yra atsakomingi, kaip ir kiekvienas pasaulietis. Nepakelią kritikos (laikydami save neklaidingais kaip bažnyčioje), jie griebėsi kaltinimų — inkriminuoti dirbančius priešų naudai be jokio pagrindo. — Ar tai padoru?

Prel. Dr. E. Bartkus — kan. Dr. P. Aleksa, knygoje — Dievas ir žmogus — katalikų tikė-

jimo tiesos, dorovės reikalavimai ir sielai pašvęsti priemonės — (Imprimatur, Roma die 17 Februarii 1953 A. Traglia, Archiep. Caesarien, Vic. gen.) tokius prasimanytus kaltinimus kvalifikuoja neteisingais įtarimais, nepagrįstais smerkimais, šmeižtais — nusikaltimais prieš aštuntąjį Dievo įsakymą — ir laiko didele nuodėme. Šventas raštas tokius veiksmus labai griežtai smerkia: 'Kam gi tu matai savo brolio akyje krislą ir nematai rąsto savo akyje? Neteiskite, kad nebūtumėte teisiami, nes kokiu teismu teisite, tokiu ir jūs būsite teisiami, kokiu saiku saikėjate, tokiu bus ir jums atseikėta" (Mat. 7. 1-5). **Ar šitie religiniai reikalavimai dviem mokytiem kunigam (Avižai — Liubinui) neprivalomi?!**

Vice - versa mes galėtume, gal su pagrindu sakyti, kad vesdami gimnaziją į sunykimą, nesileisdami tvarkos, įstaigų intervencijos ir kontrolės — dirbate svetimųjų naudai; kad savųjų rankomis suardyti gimnaziją. Be to, buvo girdėti kalbų paversti gimnaziją į konfesinę mokyklą, nes tuo būtų išlaikyti kreditorių reikalavimai, nereikalauti grąžinti paskolą... Bet kai buvo tik kalbama, tai mes susilaikėme apie tai rašyti...

Zanavykų Klubas atkreipė visuomenės dėmesį ne vien savo iniciatyva, bet ir kitų, kuriems rūpi gimnazijos reikalai — prašomas. Neturėdami nei anuomet nei dabar jokio intereso kuriuo nors būdu dalyvauti gimnazijos darbe (kaip mums kai kas primeta), šiandien mes turime padėkos laiškų su geriausiais mūsų kritikos vertinimais. Daugelis neišdrįsta eiti viešumon, kai priešakyje stovį tie trys kunigai, kad nepaskelbtų juos kovojančiais su Dievu.

Taigi, didysis pavojus ne ten, kad Zanavykų Klubas ar kiti savo kritika — nurodant Gimnazijos vadovybės ar Valdybos klaidas — stengiasi pakelti Gimnazijos lygį, o ten, kad norima užsidaryti nuo visuomenės, laikyti save neklaidingais, neklausyti visuomenės norų ir, neturint argumentų, pasiteisinti — šaukti dirbą priešų darbą... Nesirūpinimas savo veikloje remtis visuomeniškumo pagrindu yra biurokratiškas pažymys, statant save aukščiau kitų visuomenės sluoksnių, su visomis neigiamomis išvadomis.

Tikėkime, kad **visuomenės spaudimu,** pavyks Gimnaziją įvesti į normalią padėtį ir mums nereikės reaguoti toliau prieš įtarinėjimus ir šmeižtus. O gal būt, ir vėliau nereikės skelbti šiuo reikalu daugiau dokumentų, kurie parodytų imigracinio nuosmūkio charakterį ir kai kurių asmenų pasinešimą į neklaidingumą ir kritikos nepakėlimą.

Ir dar kartą siūlome, labiau susirūpinti Vasario 16 Gimnazija ir ją gelbėti, kol dar galima.

P. S. Pabraukimai mūsų.

Zanavykų Klubas Münchene

(Pabaiga)

Gražios ir gabios jaunuolės, numatytos į Amerikos rytojaus žvaigždes. Hollywoode šioms gabioms jaunuolėms buvo suruoštas debiutančių balius.

Žmonės šioje žemėje labai seniai gyvena

Paslaptinga priešistorinė žmonių gyvenvietė Afrikoj

Injanga — pats rytinis Pietų Rodezijos rajonas, apimantis apie 6500 ketvirtainių kilometrų plotą. Injangos kalnai iškyla 2750 metrų aukščiau jūros lygio ir yra aukščiausi Pietų Rodezijoje. Kaip tik šiuose Injangos kalnuose buvo aptikti nežinomi senovės civilizacijos pėdsakai, dar neišaiškinti, apgaubti išnykusios tautos istorijos romantikos. Senovinių Rodezijos paminklų tarpe Injanga užima antrąją vietą po garsiosios Zimbabvės. Visa jos teritorija nusėta senovės statinių, akmeninių įtvirtinimų, tiltų (iki 3-5 kilometrų ilgio) griuvėsiais. Kalvų šlaituose išlikę suterasintų laukų likučiai, kurie primena sunaikintas Pietų Arabijos terasas.

Manoma, kad suterasintuose kalnų šlaituose senovėje buvo auginami kultūriniai augalai, pavyzdžiui, ryžiai. Tačiau tai tik prielaida, nes laukinių augalų tarpe neaptikta nė vieno kultūrinio augalo. Žemdirbystė išnyko, išnykus nežinomai tautai.

Tai pačiai epochai priskiriamos ir vadinamosios vergų duobės. Jos paprastai aptinkamos kalnų šlaituose. Tai iki 2,5 metrų gylio ir 10 metrų skersmens akmenimis išdėliotos duobės. Iš viršaus į jas veda siauras 4 pėdų gylio ir 2 pėdų pločio tunelis. Aplink pilna griuvėsių. Matyt, kiekviena tokia duobė buvo savotiškas gyvenvietės centras. Kai kurie archeologai aiškina, kad tai yra buvę persiuntimo punktai svarbiausiose vergų prekybos keliuose.

Tačiau bene patikimiausia hipotezė yra ta, kad šios duobės buvo savotiški tvartai naminiams gyvuliams, kurie nakčiai būdavo į jas suvaromi. Virš jų tikriausiai stovėjo žmonių gyvenamieji būstai. Šaltomis naktimis gyventojai tokiu būdu šildėsi gyvulių šiluma.

Kalvų viršūnėse aptikta akmeninių įtvirtinimų griuvėsių. Šie įtvirtinimai galėjo tarnauti statytojams apsisaugoti nuo kitų genčių įsiveržimų, nors visuose įtvirtinimuose šaudymo angų ir nerandama .

Kokia tikroji šios kultūros istorija, kas buvo tie statytojai — dar viena neišaiškinta Rodezijos mįslė.

P. L.

AUKOKITE
NAUJIENŲ
MAŠINŲ FONDUI

Naujienų administracija turi daug gražių ir nebrangių knygų, kurias galima tik už kelis dolerius įsigyti. Knyga yra geriausias žmgaus draugas, tad ir Tamsta įsigyk bent keletą tokių draugų.

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO INSULACIJOS PROBLEMAS

Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materiolų.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET — Tel.: VICTORY 2-1272

STANLEY LITWINAS, Mrg. — LIETUVIAI SALESMONAI

NELAUKITE-
RYTOJ GALI BŪTI PERVĖLU!

Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilius, ar šiaip ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimei ištikus, neturėsite jokių nemalonumų.

"Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters"

O'MALLEY & McKAY, Inc.

222 WEST ADAMS STREET KAMBARYS 1043

Telefonas: CEntral 6-5206

Generaliniai Agentai šių Kompanijų:

COLUMBIA INSURANCE COMPANY
PEARL ASSURANCE COMPANY
LUMBERMEN'S INSURANCE COMPANY
MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO.
MICHIGAN FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE CO.
MASSACHUSETTS BONDING & INSURANCE CO.

LIETUVĖS BRANDA

(MOTERŲ JAUSMO, MINTIES IR VEIKSMO DARNOS PAGRINDAI)

Redaguoja gail. sesuo Ona Bosaitė, R. N., ir Anelė Kirvaitytė

Raštus ir klausimus siųsti:

ALVUDAS, 2319 W. GARFIELD BOULEVARD, CHICAGO, ILL. 60636

I METAI NR. 6

MUMS REIKIA ASMENYBIŲ — NE ASMENŲ

Jei nori savo vaikui padėt išsiugdyti vidinę asmenybę — pradėk tą darbą dabar, nežiūrint vaiko amžiaus.
Gyvenimo tiesa

Užtenka vien apie gerumą pamokslauti — reikia žmonių pajėgiančių gėrį savyje ir savo artumoje įgyvendinti: mums reikia asmenybių. Mes jau perdaug turime menkniekiais užsimančių asmenų — pvz., cigarete spaudoj besižavinčių ir tuo kulūringą dienraščio priedą be kultūros popiergaliu paverčiančiu. Asmenybės nedygsta savaime — jas mes turime išsiugdyti. Turime į gėrį lenkti medį kol jis jaunas, — pataria lietuviška patarlė. Ir mes lietuvės - motinos ar dar būsimos tokios bei niekad tokiomis netapsiančios — visos viena kitai padėdamos imkime padėti vaikui asmenybe ugdytis nuo pat jo gyvenimo pradžios. O taip mažų vaikų neturėdamos, imkime padėt tokiems vaikams, kokio amžiaus juos turime. **Niekada nevėlu vaikui padėt žmoniškesniu tapti.** Kibkime į šį darbą visos, nors kitos vaikas jau bus šešių, devynių ar keturiolikos metų amžiaus.

Tvarkingas darbas — asmenybės ugdymas

Tvarkingai savo paprastus darbus atlikdamos ar pridedamai pollsiaudamos jau mes padėsime vaiko asmenybei augti. Iš pradžios tai gali atrodyti sunkus darbas. Tikrumoje tai paprastas - tvarkingas gyvenimas su vaiku, tai jo reikiama globa; tai vaiko aprūpinimas visakuo, kas jo naudingam gyvenimui reikalinga. Ir tai pradėkime su vaiku dirbti, nežiūrint ,ar jis bus naujagimis, ar — keturiolikmetis. Tokiame darbe kasdien pačios pasinerkime; jame pasinerti turės ir mūsų vaikas.

Sveika asmenybė — vidinė laimė

Minėtai sveikos asmenybės — ją galime pavadinti vidine laime — vaikas sau trokšta. Visa savo prigimtimi vaikas veržiasi sveikon asmenybėn. Tikrumoje vaikas tokią asmenybę pats sau sukuria — tik mes jam tai atsiekti padėkime ir, gink Dieve, netrukdykime.

Vaikas visada veržias į tai, ko jis nori ir ko jam reikia. Vaikas motinai ir aplinkiniams visada pasako, kas jam svarbiausia. Mat, žmogus yra taip sutvarkytas, kad jis nurodo, ko jam reikia jo gyvenimui. Taigi, vaikas aktyviai, o ne pasyviai dalyvauja savo esmenybės — savo laimės — kūrime.

Motina eina kartu su teisingai einančiu savo vaiku

Motinai reikia tik padėt vaikui keliauti, — jo kelius lyginti. Tai yra motinos ir vaiko santykiuose svarbiausia. Nors pats vaikas statosi sau asmenybę, bet be motinos pagelbos jam maža vilties belieka sveiką asmenybę pačiam išsiugdyti. Todėl motina privalo irgi atlikti ypatingą darbą: ji turi padėti vaikui, jo draugu pabūti, jam vadovauti ir reikale paskatinti.

Motina turi nekartotl dabar dažnai daromos klaidos: ji turi leisti vaikui gyventi savitu gyvenimu. Vaikas yra asmuo, kuris turi savus vidinius jausmus, siekius ir troškimus. Motina tik tegu seka jį šalia jo būdama; tegul ji tiki vaiko pajėga ir tegu ji padeda vaikui visuose jo teisinguose siekiuose bei apsaugo jį nuo negeistinumų.

LIETUVIŠKAS ELEMENTORIUS ŠEIMOJE

Ped. Petras Maldeikis, Cicero, Ill.

(Alvudo Kultūrinio Penktadienio paskaitos dalies santrauka)

4. Tėvų nepasiruošimas mokyti

Pasisakant, kad tėvai turėtų rūpintis elementoriaus mokymu, kiekvienam iškyla rūpestis, kad jiems tai yra sunkiai įmanoma, nes jie tokiam specialiam darbui nėra pasiruošę. Daugumas tėvų, be abejo, bus nuomonės, kad tai tegali atlikti tik mokytojai, kurie yra mokytojų seminarijose ar institutuose išėję specialius mokslus ir pasiruošę tokiam darbui.

Neturėjimas pasiruošimo vaikus mokyti skaityti sudaro tėvams rūpesčių bei sunkumų, bet tai nėra nenugalima kliūtis. Mokytojų paruošimo institucijose yra išeinama mokymo skaityti bei rašyti metodika. Be to, jie turi ir praktikos pamokas, kuriose mokytojų priežiūroje pasipraktikuojama, kaip reikia to ar kito dalyko mokyti. Tačiau toks pasiruošimas dar nepadaro jo specialistu. Svarbu ne tik turėti žinių, kaip reikia vaiką mokyti, bet ir sugebėti suprasti, kaip kiekvienas vaikas ką supranta ar nesupranta. O mokytojas, ypač jaunas mokytojas, turėdamas visą klasę ir visus iš karto mokydamas, neturi progos įsigilinti į kiekvieną vaiką ir jį iš arčiau suprasti.

Tuo atžvilgiu motina, aiškindama savo vaikui individualiai, gali daug geriau jam padėti tą aiškinamą dalyką suprasti ir pasisavinti. Ir jei įsivaizduosime jaunus vyrus ar mergaites, tik baigusius mokytojų paruošimo institucijus ir tik teoriškai vaiko psichologijos tesimokiusius, bet praktiškai vaiko gyvenimo iš arčiau nepažįstančius, tai gal daugumui motinų vaiko pažinimo atžvilgiu duosime pirmumą, nes ji apie savo vaiką bei jo sugebėjimus žino geriau, negu tokie jauni mokytojai žino apie savo klasę.

Todėl ir skaityti bei rašyti mokydama motina, gerai pažindama savo vaiką bei vaiko supratimą, gali geriau prie jo sugebėjimų prisitaikyti ir padėti jam net daugiau, negu savo klasę tik paviršutiniškai pažįstąs mokytojas.

Taigi, tėvų metodinis nepasiruošimas mokyti vaikus nėra nenugalima kliūtis ir šiomis sąlygomis negali būti nė pasiteisinimų, kad jie negalėtų to darbo atlikti. Juk, trūkstant mokytojų ir mūsų krašte jų darbui dirbti į mokyklas, kol neturėjome pakankamai mokytojų, per eilę metų nepriklausomybės pradžioje ir antrosios vokiečių okupacijos metu, buvo skiriami ir be specialaus pasiruošimo asmenys, kurie dirbo mokyklose, kol kuriuo nors būdu įsigijo mokytojo teises. Būtinam reikalui esant, mokytojo darbui į mokyklas buvo verbuojami ir tam reikiamo pasiruošimo neturį asmens.

Nė kiek nemažiau būtinas reikalas šiandien verčia tėvus, gelbstint savo vaikus nuo nutautinimo, imtis patiems juos mokyti lietuviškai skaityti. O savo vaikų pažinimas ir jų meilė įgalina juos atlikti dažnai net daug sėkmingiau negu kitados savo darbui nepasiruošęs ir visą klasę mokydamas mokytojas.

Jei prisiminsime mūsų tautos karžygišką laikotarpį kada motinos, pačios nedaug skaityti temokėdamos, bet gelbėdamos savo vaikus nuo surusinimo, išmokydavo skaityti visą nemažą šeimą, tai gal visi sutiksime, kad šių laikų vaikų mokymas skaityti, taip pat gelbstint juos nuo nutautimo, iš motinų tokio pasiaukojimo jau nereikalauja. Ir gal nebūtų didelio pateisinimo prileisti, kad šių laikų lietuvė motina nebūtų pajėgi atlikti tai, ką padarydavo anais rusų valdžios laikais.

Todėl pasiteisinimas, kad bet kuri šių laikų jauna motina, nebūdama mokytoja, nesugebės vaikų pamokyti skaityti, berods, visiškai atkrenta. Ji dar atsimena, kaip ji pati buvo mokykloje mokoma, kaip ji pirmąsias raides išmoko bei suprato, kas jai tą supratimą palengvino ar pasunkino. Jau tas pats prisiminimas padės orientuotis, kaip tuos pačius dalykus supras jos vaikas ir kaip ji turi padėti savo vaikui nugaléti pasitaikančius sunkumus. Be to, šiuo metu turime gerų elementorių, kurie vaikams mokymąsi labai palengvina.

GABŪS LIETUVIŲ VAIKAI

Paveikslė matome ciceriečius Bob Vashinką ir Jay Tamaliūną, ciceriečių lietuvių vaikus, laimėjusius 1964 metų Morton Mustang pažymėjimo ženklus už gerą žaidimą. Kaip vieno, taip antro tėvai yra Cicero lietuvių Raudonosios Rožės klubo nariai. Prie klubo yra prisirašę ir vaikai. Jay Tamaliūnas yra 17 metų amžiaus. Jis tebelanko Morton aukštesniąją mokyklą. Jis planuoja tęsti mokslą ir gauti aukštesnį laipsnį. Jo tėvas Aleksas turi užeigą, 1447 S. 49 Ave., kurią paveldėjo iš savo tėvo Justino, gerai biznį variusio ilgus metus. Užeiga priklauso Aleksui ir jo broliui Antanui, kurie gražiai ir veda visą biznį. Vašinka ir Tamaliūnas buvo gražiai aprašyti "Cicero Life" laikraštyje. Visiems lietuviams malonu skaityti, kai anglų spaudoje gražiai atsiliepia apie mūsų tautiečius. KPD.

PAŽINKIME PAČIOS SAVĘ!

Nėra ko girtis, jei mūsų vardu tekalba namų savininkų draugijos, kurios juodai žvelgia į savo kaimyną.
A. A.

Iš visų nuostabių pasaulyje dalykų nuostabiausias yra pats žmogus. Vien tik pažvelgus į dabartines knygas, filmus bei televizijos programas, suprantama, kad daugumas žmonių tikrai daugiau žmogumi domisi negu gamta.

Nors jau žinoma, kad žmogus yra mažareikšmis, palyginus jį su milžinišku pasauliu, vienok daugelis žmonių tuo nesidomi. Žmonės žemę vis dar tebelaiko pasaulio centru bent savo vaizduotėj, nors astronomija jau seniai įrodė, kad tai netiesa. Tikrumoje žmogus yra vienas iš daugelio fizinių centrų: jis yra maždaug tiek kartu **didesnis už mažiausią** pasaulio daiktą — elektroną, kiek jis pats yra **mažesnis** už patį pasaulį. Nors ir tai yra įdomu, bet yra dar ir kitų priežasčių, kodėl žmogus gili-

nasi į žmogaus prigimties paslaptis.

Įvairūs žmonės domisi žmogumi dėl įvairiausių dalykų. Vieni — iš smalsumo. Tokie nori sužinoti apie žmogų vien dėl žinojimo, panašiai kaip kiti domisi uolienomis bei žvaigždėmis. Tokie nori sužinoti, ką reiškia žmogui būti žmogumi.

Kiti nori išspręsti socialines sunkenybes ir jų priežastis, todėl jie domisi žmogaus prigimtimi. Tokie su velioniu prezidentu J. Kennedy tiki, kad žmogaus sukurti negerumai gali būti žmogaus ir prašalinti; kad žmogaus sukurtos institucijos gali būti pagerintos, jei tik mes daugiau apie žmogų sužinosime. Tokie žmonės nori panaikint ar bent sumažint neramumus pramonėj, nesutikimus tarp įvairių rasių žmonių, kriminalą, tautų nesantaikas bei karus.

Yra dar ir tokių, kurie nori pažint žmogų kad galėtų sugyventi su kitais žmonėmis. Tokie supranta, kad norint harmoningai sugyventi vienam žmogui su kitu — reikia pažintį, kodėl kitas vienaip ar kitaip galvoja, jaučia ir elgiasi.

Dar yra biznio ir socialinis paskatss domėtis žmogumi. Darbdavys nori sužinoti, kokie asmenys geriausiai tinka tam tikriem darbam. Tėvai nori sužinoti, kokie jų vaikai turi būti, kad jie pajėgtų gyvenime laimingiausiais tapti.

Bene stipriausia paskata domėtis žmogumi yra mūsų pačių širdyse — mes labai domimės patys savimi. Juk visiems įdomu žinot, kaip mes pajuntame daiktus, kaip mes mokomės, atsimename bei pamirštame? Įdomu, kaip mūsų asmenybė išsivysto; kaip mes pajėgiame sutvarkyt savas emocijas; kaip aš sudėtingas ir nepakartojamas galiu geriausiai prisitaikyti sudėtingoj aplinkoj? Tokie ir panašūs klausimai kilo jau prieš 2500 metų — jau tada Sokratas patarė žmogui pažint save.

Todėl mes visos lietuvės stenkimės, visais moksliškai tikrais šaltiniais pasinaudodamos, pažinti save — savo pačių ir savo artimo laimei. Tada mes kartu su J. W. Goethe suprasime teisybę, kad "didžiausias žmogaus turtas yra — tiek didi žmogaus siela, kad ji netrokštų turtų. "Tada mūsų tarpe pranyks "daktarienių" bei "inžinierienių" vienetai ar "juodų" su "baltais" nesutikimai; tada ir geriausiai lietuvės draugei Socialinei Medicinai bus smėliu barstyti takai į mūsų šeimas. Tada žmogaus geravališkumas bus ne svajonė, o realybė. Tokioje realybėje taika tarp visų žmonių bus ne knygų puslapiuose bei tuščiaviduriuose pamokslluose, bet kiekvieno žmogaus kiekvienos dienos elgesyje. To mes visos lietuvės trokštame — to iš mūsų laukia kenčianti nesveiko žmogaus vergovėje kančias mūsų tauta. Tad visos į savęs pažinimo darbą!

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS

Europos žemyno Paukščių takas

Paukščiams ištisomis giminėmis ir gentimis tebebūriuojant Chicagos užmiesčių krūmuose, pakeliui iš Kanados į Florida, Meksiką ir kitus šiltus pietinius pajūrius, prisimena panašūs ir dar garsesni sparnuočių pulkai rudens metu keliaujant 50 kilometrų tarpą iš Klaipėdos į Nidą, arba 100 kilometrų iki paties Kranto, kitame Kuršių Užmario gale prie Karaliaučiaus.

Ten rudens dienomis, anot žymaus ornitologo Johannes Thienamanno, "milijonų milijonai paukščių dienomis ir šviesiomis naktimis traukia išilgai siaurąjį Neringos žemės tiltą".

Kuršių Neringa, arba Kuršių Užmaris, arba Lietuvos Sachara, švaraus balto smėlio pylimas lygiai 100 kilometrų ilgumo ir dviejų - trijų kilometrų platumo nuo Klaipėdos iki Karaliaučiaus, tarp akvamarino mėlynumo Baltijos jūros ir opalo spalvos Kuršių Marių, yra paukščiams taip senas kelias iš Šiaurės į Pietus, kaip kadaise buvo Pabaltijo tautoms į Balkanus, Italiją ir Ispaniją.

Žmonės su laiku pasidarė sėslūs, bet paukščiai niekada; kasmet jie turi kraustytis, rudenį bėgdami nuo Šiaurės šalčių, pavasarį — gausos ir gero gyvenimo bei gimtųjų vietų viliojami atgal į Šiaurę. Šiaurė šaukia.

Minėtas Johannes Thienamann, atsikėlęs į Rasytę (Rositten), vokiečių pusėje likusioje Neringos dalyje, dar 1901 metais ten įsteigė paukščių stebyklą (Vogelwarte). Kita stebykla buvo prie Ventės Rago, Nemuno deltoje, Klaipėdos krašte.

Paukščių stebyklos ne vien užsiima "žiopsojimu, kur paukščiai lekia", bet viso jų gyvenimo, papročių bei savybių studijavimu. Ypač paukščiams, jų skraidymo keliams, vasarojimo ir žiemavimo vietoms rasti ir t. p., daugiausia padėjo iš dano ornitologo Mortenseno perimtas paukščių žiedavimo metodas. Plonutėje aliuminijo skardos juostelėje yra įspaustas vietos (stebėjimo stoties) pavadinimas ir data. Ta juostelytė žiedelio formoje yra glaudžiai aplenkiama aplink sugauto paukščio koją, kurs tuo būdu "apžieduotas" tuojau vėl paleidžiamas. Rezultatai buvo stebėtinai įdomūs. Pavyzdžiui, 1908 metais jau buvo gautas pranešimas, kad Rasytėje apžieduotas (žiedo Nr. 163) gandras (garnys) buvo rastas viename negrų kaimelyje Rodezijoje, Pietų Afrikoje. Kitas, klaipėdiškio ūkininko gandralizdyje gimęs gandras, buvo iš lanko nušautas Kaplande, pačiame pietiniame Afrikos kontinento gale. Taip pat su laiku buvo nustatyta, kur nuskrenda iš visos Lietuvos, Skandinavijos ir Pabaltijo, Rusijos per Neringą skridę kitų rūšių paukščiai.

Įdomu, kad špokų, blezdingų, pempių, vyturių, gandrų, strazdų, volungių, žąsų, ančių, gervių ir įvairiausių kitų sausumos bei vandens paukščių ešelonų kiekvieną rudenį Kuršių Užmaryje nepaprastai padaugėja varnų, stačiai pulkais, ir jų kvarkimas visų kitų paukščių čežėjimą pralenkia. Kadangi varnas gaudyti jokia pasaulio valdžia nėra draudusi, gal dėl to Kuršių Neringoje buvo išsivysčiusi ypatinga "varnaėdų" žmonių veislė, kuri tų varnų prisisūdydavo visai žiemai atsargos. Visi kiti paukščiai visu Lietuvos Saharos ruožu kaip Lietuvos valdžios šioje Užmario pusėje, taip Prūsijos valdžios anoje pusėje, buvo ypač globojami ir gaudytojai baudžiami.

Ar šiandien bent paukščiai be Maskvos enkavedistų leidimo per Neringą dar gali skristi, negauname patirti. Tik naujausiai teko skaityti, kad "turistai iš brolškų respublikų" (suprask burliokai, kalmukai ir sibiriakai) tiek nutrypę, prikreikę, priteršę ir suvandalinę Lietuvos Saharos miškelius ir kopkalnius, kad net pati raudonoji spauda susirūpinusi.

J. Pr.

Atsiųsta paminėti

THE GREEN LINDEN. — Algirdas Landsbergis and Clark Mills. Selected Lithuanian Folksongs. Išleido Voyages Press New Yorke, lapkričio 1 dieną.

Tai tikra lietuvių liaudies turtų auksinė dėžutė dovanoms anglų kalba kalbantiems ar ją gerai mokantiems draugams ir artimiesiems. Čia yra surinkta ir sugrupuota dešimts lietuviškų liaudies dainų kategorijų, k. a. mitologinės, gamtinės, meilės dainos, "girtuoklių" dainos, sutuoktuvinės, šeimyniškos, našlaitėlių dainos, darbo, karo dainos ir raudos; iš viso 135 dainos! Kietais žaliais viršais, auksiniais įspaudais, solidi reprezentacinė knyga, 140 pusl. storo gero popieriaus, gera ir tinkama bet kur siųsti ar kam dovanoti.

Knygos pradžioje yra Marijos Gimbutienės išsami introdukcija apie lietuvių liaudies dainų senovę ir Robert Payne Įžodis apie Dainas. Viktoro Petravičiaus skoningai pailiustruota.

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS

GERBIAMAS NAUJIENŲ PRIETELI, PAAUKODAMAS NAUJIENŲ MASINŲ FONDUI, ATLIKSI DIDELĮ IR GARBINGĄ DARBĄ. KIEKVIENA DIDELĖ AR MAŽA AUKA BUS TINKAMAI ĮVERTINTA.

ILLINOIS MEDICAL BOOK CO.
We feature excellent medical books for your every need. Internationally known authors. Superb service.
215 W. CHICAGO AVENUE
Phone 664-5252

CHICAGOS ŠVARIAUSIAS IR MODERNIŠKIAUSIAS DARŽAS
BUČO DARŽAS
WILLOW WEST INN AND PICNIC GROVE
83rd and Willow Springs Road
WILLOW SPRINGS, ILL.

GRAMERCY
SHIPPING COMPANY
Įsteigta 1945
TURINTI VNEŠPOSYLTORG LEIDIMĄ
PARDUOTI MAISTO IR DOVANŲ SIUNTINIUS IŠ SANDĖLIŲ ESANČIŲ USSR.
Vidutinės kainos. Pristatymas 3—4 savaitės. Jokio muito.
GAVIMAS PAKVITUOJAMAS. PILNAI GARANTUOTA
MASKOVICH 4 vietų automobilis. 45 H.P. — $1626.03
ZAPAROZETS 4 vietų automobilis 27 H.P. — $1064.00
Motociklas PLANETA — dvi sėdynės. ..... — $351.38
Šaldytuvas OKA (125 ltr.) — $179.66
Didelis pasirinkimas puikių dovanų.
Įvairių rūšių gardaus maisto siuntiniai.
GR 23 — Economy Giant $21.00
11 sv. kvietinių miltų, 11 sv. ryžių, 5½ sv. taukų, 2.3 sv. degintų kavos pupelių, 400 grm. daržovių alyvos.
GR 31 — Housewifes Choice $26.77
11 sv. kvietinių miltų, 11 sv. ryžių, 4.6 sv. gabalinio cukraus, 5.6 sv. olandiško sūrio, 1.4 sv. puikiausios rūšies arbatos.
Telefonuokite arba rašykite angliškai ar lietuviškai ir gausite pilną katalogą.
PINIGAI Į U.S.S.R.
PILNAI GARANTUOTA.
Turi Bankų Departamento (N. J.) leidimą ir apdrausta iki $20,000.00.
PILNAI IŠMOKAMA.
JOKIŲ ATSKAITYMŲ.
Pasirašyti kvitai. Įteikiama per 2 savaites.
Nuo 1946 Tiesioginis Bank For Foreign Trade.
Maskvoje agentas.
Vertė 9 Rubliai už $10.00
Persiuntimas iki $30.00—$2.75
virš $30.00 — 10%
GRAMERCY SHIPPING CO.
118 E. 28 St.
New York, N. Y.
Tel. MU 9-0598
Atidaryta 9—5:30, šešt. 9—1
GRAMERCY SHIPPING INC.
744 Broad Street, Newark, N. J.

DONALD PETKUS ANTHONY PETKUS
A. PETKUS & SŪNUS
NAUJA KOPLYČIA
MARQUETTE FUNERAL HOME
2533 West 71st Street
(Maplewood gatvės kampas)
GRovehill 6-2345 TOwnhall 3-2108
Pilnas laidotuvių aptarnavimas, įskaitant karstą ir pasinaudojimą mūsų gražiom koplyčiom, yra nuo $375.00; $430.00; $595.00; $650.00; $695.00; $750.00; $875.00; $895.00; $945.00; $975.00; $900.00 ir daugiau. Karstą galima pasirinkti koplyčioje.
GRAŽIOS INDIVIDUALINĖS KOPLYČIOS
MAŠINOMS PASTATYTI AIKŠTĖ
Lietuviams teikiam šios rūšies patarnavimus 30 metų.

MENO ŽINIOS

Redaguoja MIKAS ŠILEIKIS

IŠ PASKAITŲ

Marina City

Lapkričio 13 d. vakarą žygiavau per State gatvės tiltą link fantastiškosios architektūros bokštų Marina City į paskaitą. Iš dviejų apvalių "kubilo" pavidalo bokštų langų driekėsi upėje prizminių spalvų kaspinai. Tiuviliuojantis vanduo sklaidė spalvotų šviesų vingius, o bokštuose atsispindėjo vaškinė spalva. Automobiliai į tuos bokštus pakraščiais važiavo vieni aukštyn, kiti žemyn: savo degančiomis akimis varstydami tamsius šešėlius. Apačioje švilpavo stiprus vėjas, darėsi klaiku ant cemento ir geležinio tilto rampų, per kurias įvažiuoja automobiliai. Atrodė, kad žmogus čia atsidūręs jautiesi svetimas: tuščias kiemas, tiktai gazolino stotis ir keletas informacijos būdelių. Į vidų įeiti durų nerasi, jeigu nežinosi, kur kreiptis. Tų dviejų bokštų viršūnėje gyvena žmonės saugiai ir, gal būt, patogiai — tarp debesų ir dažnai aukščiau miglų, kur nėra triukšmo, kaip "ašarų pakalnėj". Vasaros metu nuo ežero pūčia vėsus vėjas. Ten pat prie savo buto ir automobilį pasistato. Apačioje, po žeme, yra krautuvių, restoranų, šokių salių ir t. t. Marina City pats sau miestas. Moderni technika — reikia prie jos priprasti. Žydinčių sodų čia nėra. Dvokia benzino dujos. Šiaurės pusėje, šalia banko — National Design Center, kur mūsų filisterių brolija įsikūrusi 3-me aukšte ant "tilto" briaunos, rengia paskaitas, pobūvius ir parodas. Dabar tose patalpose yra North Shore Art League dailės paroda, kurioje dalyvauja ir Janina Mankutė-Marks su grafikos kūriniu. Ji laimėjo garbės pažymėjimą.

Paskaitos tema: kur dabar menas eina?

Paskaitą surengė Chicagos Meno Instituto Alumnų draugija. Skaitė Edgar Miller, tapytojas, skulptorius, pedagogas humanistas. Jis pasirinko plačią temą: Kur šių dienų menas eina? Miller yra monumentalios tapybos specialistas, atlikęs daug sieninės tapybos darbų žymiausiems Amerikos pastatams. Jis faktais nurodė priežastis, kurios mūsų menininkus verčia ieškoti individualios naujos kūrybos, ko nors didesnio ir reikšmingesnio, negu reprezentacinis menas. Čia ir yra pati sunkiausia problema, kai ją reikia pačiam išspręsti, norint būti originaliu, išsiskirti iš daugelio kitų. Todėl toks didelis susiskaldymas ir pamėgdžiojimas stilių. Jis paneigė bedaiktinio abstrakto aspirantus, primindamas, kad bedaiktiškumo hipotezė yra gryna nesąmonė, nes tokio daikto negali būti. Jau pats daiktas, ant kurio piešiamas paveikslas, yra daiktas. Jeigu nėra daikto, nėra nieko. Paveikslas be idėjos, be formos, kaip muzika be garso.

Premijas laimėjo už juodai nudažytą lentą dėl to, kad premijų komisija suprato, jog tokia lenta yra bedaiktinis kūrinys. Vadinasi, nesąmonė, kai kas teigia, jog autorius originalus: už drąsą premiją laimėjo. Ekspresionistas abstraktistas visuomet subjektyvus, jis neturi ryšių su realiu gyvenimu, jis svajotojas, atsiskyrėlis. Jis gali turėti savotišką temos logiką, bet ne discipliną. Spekuliacija mene yra pavojingas dalykas. Tie, kurie bando pakilti aukščiau gyvenimo, lieka nesuprantami arba suprantami klaidingai. Juo labiau menininką veikia pats gyvenimas, juo toliau nuo jo bėga.

Kalbėtojas braižiniais pailiustravo kai kurias abstraktistų mėgiamas geometrines formas ir ką jos reiškia, pvz. Mondrian, kuris anksčiau buvo eilinis peisažistas, dabar ton kategorijon įeina Rotko, Buziotis, Noguchi, Klee ir kt., kurie gerai pažįsta geometrinio abstrakto gudrybes bei spalvų santykį su viena kitom. Mondrian kvadratą (arba keturkampį) suskaldo į šešias nelygias dalis ir joms pritaiko skirtingos įtampos spalvų kontrastą. Kartu gaunasi dekoratyvinis ritmas ir vientisinis balansas. Buziotis ima įstrižinę arba tiesiąją, tačiau pas jį kiekvienas kūrinys išeina labiau mistiškas, negu grynai abstraktus. Jis (Buziotis) sako: Kas šiandien aš esu, tą aš ir kuriu, o rytoj gal bus kitaip. Noguchi (skulptorius): Aš pats save išreiškiu — tik save suprantu, tai labai paprasta. Tokie menininkai gyvena "transe", sapne, kurie nieko nenori žinoti, teisingiau, matyti, kas aplinkui dedasi.

Mondrian 1913 m. ieškojo kelio į absoliutų bedaiktiškumą, bet įsitikino, kad toks dalykas tik teorijoj galimas.

Edgar Miller nieko prieš abstraktą, bet "action" painting jis nepagyrė, kaip neatodairišką darbą. Mark Rotko (spalvų psichologas) nesuprantamas, — ką jis daro, sunku tikėti. Šviesos ir spalvos santykį, sulieti dažus į žaižaruojantį spalvų tvaną, nėra mokslinis dalykas. Šitai žinojo ir prancūzų impresionistai. Seurato "Jatte Grande" (Sekmadienio popietė), monumentali tapyba, bet bloga, mechaniška kompozicija.

Toliau paskaitininkas ilgiau apsistojo prie 'įtampos' ir 'intrigos' kūrinyje. Daug pavyzdžių nurodė iš didžiųjų menininkų, muzikų ir literatūros. Vis dėlto įtampa yra išlaukinė jėga, kuri meno priėmėją suintriguoja vienokiu ar kitokiu būdu. Įtampa tegali būti tiktai tokiame kūrinyje, kuris turi kokią idėją. Kitaip būtų akligatvis.

Kretos saloje buvo atrasta "action" painting. O tai būta girtų tarnų išdaigos, kurie sienas ištepė dažais. Buvo rasta ir daugiau senų tapinių, kurie per klaidą buvo sugadinti. Bet mene "aksidentų" nėra ir neturėtų būti. Kur menas šiandien eina, tai tiek težinoma, kad niekur nenuėjo, tiktai ieškoma naujų kelių, naujų galimybių iš besiskaldančių senųjų frakcijų. Šiandien viskas skaldosi į mažas dalelytes, kaip atomas.

Paskaita užtruko pusantros valandos, bet laikas greit prabėgo besiklausant gabaus kalbėtojo iš atminties. Po paskaitos alumnų šeimininkės pavaišino skania kavute ir pyragaičiais.

A. a. PAULIAUS AUGIAUS grafikos kūrinys

P. Augiaus mirties sukaktis

Š. m. gruodžio 7 d. sueina keturi metai, kai Chicagoje mirė dail. Paulius Augius. Augius gimė 1909 m. lapkričio mėn. 2 d. Žemaičių Kalvarijoje. Baigęs Telšių gimnaziją, įstojo į Kauno Meno Mokyklą. Ją baigęs 1935 m. įstojo į Paryžiaus Meno akademiją ir ją baigė 1938 m. Buvo jaunųjų menininkų kolektyvo "Formos" narys, vėliau buvo Lietuvių Dailės Instituto narys. Anksti pradėjo reikštis grafikos meno srityje. Dalyvavo kolektyvinėse meno parodose Lietuvoje ir užsieniuose. Bene pirmas Lietuvos grafikas P. Augius dalyvavo Tarptautinėje grafikų parodoje Chicagos Meno Institute 1936 m. Buvo išstatęs keletą savo darbų.

P. Augius iliustravo keletą literatūros veikalų, atliko knygoms viršelių, bet paliko gausų rinkinį tematinių bei žanrinių veikalų. Spaudai ruošiama jo kūrybos monografija, kur bus pilnai apžvelgtas a. a. Pauliaus Augiaus kūrybinis kelias ir dailininko įnašas mūsų grafikos meno kultūrai.

Šiais metais alumnų brolija turi vajų, kad daugiau narių įrašyti. Norima ir daugiau stipendijų parūpinti studijuojančiam jaunimui.

VYKSTA PARODOS

13 lietuvių dalyvauja

— **McCormick Place** nuo praėjusio ketvirtadienio vyksta didžiausia meno paroda Chicagoje, vadinama Vidurio Vakarų srities meno festivalis. Dalyvauja per 335 dailininkų ir amatininkų, tapytojų, skulptorių ir kt., daugiausia iš Chicagos, jų skaičiuje mokyklų jaunimas ir profesionalai — avangardo atstovai ir realistai. Visi sutelpa "viename maiše". Nėra jury komisijos. Dalyvauja 13 lietuvių dailininkų: D. Ancevičienė, N. Banienė, M. Ivanauskas, P. Kaupas, Seselė Mercedes, J. Mieliulis, B. Murinas, J. Paukštienė, A. Petrikonis, Val. Ramonis, Z. Sodeikienė, L. ir L. Statkai ir Vic. Verbalaitis iš Terre Haute, Ind.

Paroda rytoj, sekm., baigiasi. Valandos nuo 10 ryto iki 10 val. vak. Įėjimas $1.50. Studentams pusė kainos.

Vėliau bus plačiau.

— **Algimanto Kezio,** S. J. foto paroda Čiurlionio galerijoje rytoj vakare baigiasi.

— **Anastazijos Tamošaitienės** kūrinių paroda vyksta Brooklyn, N. Y. Auditorium, 259 North 5th St. Baigiasi lapkričio 29 d. Išstatyta 66 meno kūriniai.

—**33-čia Švedų - amerikiečių** paroda buvo atidaryta praėjusį šeštadienį Švedų klube, 1258 N. La Salle St. Rytoj paroda baigiasi. Atdara nuo 1 iki 10:30 val. vak.

— **Ritos Žukaitės** paroda įvyks gruodžio 5 d. Čirlionio galerijoje.

1945 m. gruodžio 5 d. mirė dail. Petras Kalpokas. 1921 m. Kalpokas grįžęs į Lietuvą, dėstė Kauno Meno Mokykloje.